

Buletin

ACIS

Sya'ban - Ramadhan 1443/ April 2022

APA ITU PELABURAN SAHAM?

KEWAJIPAN ZAKAT PERTANIAN

Oleh:

Nuruul Hidayah Mansor

Pensyarah Akademi Pengajian Islam Kontemporari (ACIS), UiTM Cawangan Negeri Sembilan, Kampus Kuala Pilah

Al-Quran dan hadis banyak membincangkan hal berkaitan zakat pertanian sama ada untuk menjelaskan hukum atau melaksanakan ibadat di samping membicarakan soal keperluan makanan yang menjadi asas kepada kehidupan manusia. Hasil tanaman yang menepati syarat wajib zakat pertanian iaitu cukup haul dan nisab akan dikenakan zakat pertanian bagi memenuhi tuntutan rukun Islam yang lima serta beroleh kesucian dan keberkatan rezeki yang dikurniakan Allah SWT.

Di Malaysia, pertanian merupakan sektor penting yang memberikan sumbangan kepada pembangunan ekonomi negara. Tanaman di Malaysia merangkumi tanaman buah-buahan, tanaman sayur-sayuran dan tanaman ladang, tanaman industri, tanaman herba dan rempah ratus serta tanaman makanan asasi iaitu padi (Jabatan Pertanian, 2021).

Zakat tanaman yang diwajibkan ke atas hasil pertanian turut dikenali juga dengan pelbagai istilah dimana ia seluruhnya merujuk kepada maksud dan matlamat yang sama iaitu mengeluarkan kadar yang tertentu daripada hasil tanaman yang tertentu yang mencukupi syarat-syarat tertentu untuk diberikan kepada golongan-golongan tertentu yang telah ditetapkan oleh syarak.

Zakat tanaman menurut mazhab Hanafi dikenali dengan *'usyr*, manakala dalam kalangan mazhab Syafi'e dan Maliki pula dikenali dengan zakat *al-zuru' wa al-Thimar* serta terdapat juga golongan yang menyebutnya dengan kalimah *al-Mu'asshirat* atau *al-nabat*.

Kewajipan melaksanakan zakat pertanian merujuk kepada Firman Allah S.W.T maksudnya: "dan Dialah yang menjadikan kebun-kebum yang berjunjung dan tidak berjunjung, pohon kurma, hasil tanaman yang beraneka jenis rasanya, zaitun dan delima yang serupa dan tidak serupa. Makanlah buahnya apabila berbuah dan bayarlah kewajipan zakat pada hari memetik hasil" Surah al-An'am (4):141. Diriwayatkan juga oleh Muslim dan Abu Dawud dar Jabir bahawasanya beliau mendengar Nabi Muhammad S.A.W maksudnya: Kadar zakat tanam-tanaman yang disirami air sungai dan hujan ialah 1/10 dan tanam-tanaman yang disirami menggunakan tenaga ialah 1/20.

Ayat tersebut jelas menunjukkan kewajipan melaksanakan zakat ke atas hasil tanaman yang tumbuh dari perut bumi apabila telah cukup kadar nisabnya walaupun terdapat perbezaan pendapat para fuqaha berkaitan jenis tanaman yang diwajibkan zakat.

Pandangan	Ciri Tanaman dikenakan zakat	Contoh Jenis tanaman
Ibn Abi Laila, Sufyan al-Thauri dan Ibn al-Mubarak, Ibn al-Mundzair Ibn `Abd al-Bar dan Abu `Ubaidy	Empat jenis bijirin dan buah-buahan yang menjadi makanan utama sahaja	Gandum, barli, tamar dan zabib (kismis)
Imam Malik dan Imam Syafi'i	Makanan utama yang mengenyangkan dan boleh disimpan lama	Gandum, barli, jagung, padi dan seumpamanya yang mengikut kebiasaan setempat
Ahmad Ibn Hanbal	Hasil tanaman yang boleh dikeringkan, disimpan lama dan disukat	Gandum, barli, jagung, padi, kacang peas, kacang putih, rempah seperti jintan dan cengkih
Abu Hanifah, dan Abu Yusuf	Apa sahaja yang dihasilkan daripada bumi sama ada banyak atau sedikit	Semua makanan atau rumput rampai

Perbezaan pandangan ini hakikatnya menggambarkan bahawa setiap para fuqaha' menentukan kewajipan zakat pertanian ke atas jenis tanaman yang berbeza dipengaruhi oleh persekitaran *'uruf* (adat kebiasaan) dari pelbagai sudut termasuklah makanan asasi penduduk khususnya.

SYARAT-SYARAT WAJIB ZAKAT PERTANIAN

Hasil pertanian dan hasil galian logam tidak disyaratkan melalui tempoh *hawl* kerana hasil pengeluaran tanaman adalah dalam bentuk musim dan jumlah hasil. Pengecualian syarat cukup *hawl* ini merujuk kepada ayat al-Quran Surah al-An'am (6) ayat 141 bermaksud "...makanlah dari buahnya ketika ia berbuah, dan keluarkanlah haknya (zakatnya) pada hari memetik atau menuainya..."

Justeru, syarat wajib bagi zakat pertanian adalah:

1. Beragama Islam
2. Pemilikan Sebenar (al-Milk al-Tam)
3. Harta yang subur
4. Cukup Nisab

Kaedah asas cukup nisab pertanian ialah lima *ausuq* pada zaman Rasulullah S.A.W yang bersandarkan kepada hadis sahih dari Abu Said maksudnya: *"Tidak wajib zakat pada yang kurang daripada 5 ausuq"*.

Asas ukuran 5 *ausuq* dalam gantang pada zaman Rasulullah S.A.W adalah bersamaan dengan 300 gantang Madinah. Menurut al-Qaradawi, hadis tersebut merupakan satu arahan yang berdasarkan realiti bahawa penduduk Madinah terdiri daripada para petani. Mereka banyak menggunakan sukatan dan lebih maju dalam metode tersebut. Sementara penduduk Makkah pula terdiri daripada ahli-ahli perniagaan. Justeru zakat ke atas hasil pertanian disukat dengan mengikut sukatan gantang telah digunakan secara tradisi sejak zaman Nabi S.A.W, sahabat dan tabi'in iaitu dengan kadar lima *ausuq* setelah hasil tersebut dibersihkan atau dibuang kulitnya.

KADAR ZAKAT PERTANIAN

Tanam-tanaman dan pokok buah-buahan yang hidup dengan air hujan atau air sungai dan tidak memerlukan perbelanjaan atau tenaga pemiliknya, zakat yang wajib dikeluarkan apabila cukup nisabnya ialah satu persepuluh (1/10). Sekiranya tanam-tanaman dan buah-buahan tersebut disiram menggunakan alat penyiram dan sebagainya yang memerlukan tenaga dan perbelanjaan, maka kadar zakatnya ialah 1/20.

Kesimpulannya, zakat merupakan tuntutan syariat yang telah termaktub secara jelas dalam nas-nas syariat Islam. Terdapat pelbagai jenis harta yang dikenakan zakat termasuklah hasil pertanian. Islam telah menetapkan garis panduan pengeluaran zakat pertanian yang merangkumi nisab, kadar dan jenis tanaman yang diwajibkan zakat dengan tujuan untuk mengembangkan lagi harta tersebut melalui perkongsian kekayaan bersama umat Islam yang lain.